

RENATA SŁOWIK, Lublin–Kluczbork

KS. STANISŁAW JÓZEF KOZA, Lublin–Rzeszów

OSIEMDZIESIĄTA ROCZNICA INAUGURACJI STUDIÓW TEOLOGII EWANGELICKIEJ NA UNIWERSYTECIE WARSZAWSKIM

Symposium ekumeniczne w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej
w Warszawie, 5 kwietnia 2001 roku

Dnia 5 kwietnia 2001 r. w siedzibie Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej [dalej: ChAT] w Warszawie odbyło się sympozjum poświęcone osiemdziesiątej rocznicy inauguracji studiów teologii ewangelickiej na Uniwersytecie Warszawskim.

I. OTWARCIE SYMPOZJUM

Uroczystego otwarcia w auli Akademii dokonał abp prof. dr hab. J e r e m i a s z [Anchimiuk], rektor ChAT-u. W swoim wstępnym przemówieniu serdecznie powitał wszystkich uczestników tego sympozjum – zwłaszcza prelegentów oraz zaproszonych gości. Przypomniął rolę szkolnictwa w życiu Kościoła, a także to, iż na obecny rok przypada osiemdziesiąta rocznica inauguracji (dokładnie 4 stycznia 1921 r.) studium teologii ewangelickiej na Uniwersytecie Warszawskim. Dziś – po upływie lat – cieszy fakt rozwoju tej placówki oraz współpracy z innymi środowiskami uniwersyteckimi, w tym także z uczelniami katolickimi.

Po dokonaniu uroczystego otwarcia zostało odczytane przez ks. dra Włodzimierza N a s t a przesłanie do uczestników okolicznościowego sympozjum od bpa Janusza J a - g u c k i e g o. Merytorycznego wprowadzenia do sympozjalnych referatów dokonał prof. dr hab. Karol K a r s k i, prorektor Akademii. Po wygłoszonych referatach odbyła się ożywiona dyskusja nad poruszonymi zagadnieniami.

II. PROBLEMATYKA REFERATÓW

Pierwszy referat wygłosił ks. dr Jan Cieślak na temat „Genezy i struktury Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego” Referent dokonał – z uwagi na rozległość tematu – jedynie pewnego szkicu z historii Wydziału. Ukazał zabiegi środowisk protestanckich w Polsce o utworzenie na Uniwersytecie Warszawskim obok Wydziału Teologii Katolickiej również Wydziału Teologii Ewangelickiej. W wykładzie została ukazana historia powstania wydziału, organizowania kadry wykładowczej oraz powstanie katedr. Przed II wojną światową w pięciu katedrach wydział kształcił wiernych z wszystkich Kościołów ewangelickich. W latach wojennych nauka odbywała się sporadycznie i w sposób tajny. Po wojnie reaktywowano wydział z siedmioma katedrami. Rok akademicki 1953/54 to ostatni rok istnienia Wydziału Teologii Ewangelickiej [dalej: WTE] na UW; w następnym roku przekształcono Wydział w Chrześcijańską Akademię Teologiczną.

W referacie pt. „Wydział Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego w ocenie niemieckich środowisk protestanckich” prof. dr hab. Karol Karski zaznaczył, iż WTE już od samego początku spotykał się z krytyką. Negatywna ocena ze strony protestantyzmu niemieckiego dotyczyła polskiego języka wykładowego na WTE. Fakt ten widziano jako narzędzie polonizacji z gruntu niemieckiego protestantyzmu – zwłaszcza, że po utracie przez Niemców Poznańskiego oraz znacznych części Pomorza i Górnego Śląska podejmowano usilne próby utrzymania chociaż jedności kościelnej z tymi parafiami, które znalazły się na terenie Polski. Powstanie Wydziału Teologii Ewangelickiej na UW wywołało także głosy krytyczne ze strony katolików polskich, uznających istnienie wydziału za zbyteczne, a nawet szkodliwe – godziło to bowiem w katolicki charakter uczelni oraz społeczeństwa. Podsumowując swoje wystąpienie, prof. Karski podkreślił, iż, w obecnym czasie – na szczęście – mamy do czynienia z odmienną sytuacją, owocującą licznymi stałymi kontaktami zarówno z wydziałami teologii ewangelickiej, jak też z wydziałami teologii katolickiej w Polsce.

Temat „Znaczenie Wydziału Teologii Ewangelickiej dla Kościołów” podjął w oddzielnym wykładzie bp Mieczysław Cieślak. Kościoły Ewangelickie Europy posiadały swoje uniwersytety oraz wydziały. Każdy z nich odgrywał znaczącą rolę w rozwoju oraz dojrzeniu myśli teologicznej. Znaczenie WTE dla środowiska ewangelickiego w Polsce – zdaniem Prelegenta – objawiło się po II wojnie światowej, gdy państwo PRL wypowiedziało „nie” wobec protestantyzmu niemieckiego. To dzięki wykształconym na WTE polskim teologom protestanckim możliwe było odnowienie duszpasterskiej działalności – szczególnie na terenie Ziemi Odzyskanych.

Próbie oceny dorobku naukowego WTE podjął prof. dr hab. Janusz Maciuszko. W referacie pt. „Ocena dorobku naukowego Wydziału Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego” już na wstępie Prelegent zaznaczył, że jego zamierzeniem jest raczej ukazanie sposobu uprawiania teologii w tym okresie niż rzeczowy ocena fak-

tycznego dorobku naukowego. Profesor zauważył, że niezbyt liczne publikacje okresu przedwojennego można wytłumaczyć kształceniem teologów w szczególności dla praktycznego duszpasterstwa. Innym powodem była sytuacja WTE, nękanego trudnościami oraz atakami z zewnątrz. Polemika ta koncentrowała na sobie znaczne siły – co nie pozostało bez wpływu na dorobek i pracę naukową kadry dydaktycznej. Na sposób uprawiania teologii miała wpływ – zdaniem prof. Maciuszko – także sama praca dydaktyczna. Ściślej mówiąc – wpływ profesorów wykładowców, których postawy kształtowały w studentach charakterystyczną wrażliwość teologiczną. Teologia tamtego okresu miała zapewne – zdaniem Prelegenta – stanowić pewien kręgosłup Kościoła i być może dlatego postrzegana była jako teologia o charakterze konserwatywnym.

III. DYSKUSJA

Wygłoszone referaty zostały wzbogacone przez ożywioną dyskusję. Przewodniczył jej prof. Karol Karski. Głos w dyskusji zabrali – dzieląc się wspomnieniami przedwojennymi – absolwenci: pani Irena Heinze (pierwsza kobieta, która ukończyła WTE) oraz pan Jan Zajączkowski. Bp Janusz Narzyński zwrócił uwagę, że w wygłoszonych referatach – jego zdaniem – zabrakło relacji o życiu studentów w tamtym czasie. Wiadomo bowiem, że istniało Koło Teologów Ewangelickich, dlatego szkoda, że temat studentów nie został podjęty szerzej w wykładach. Do dyskusji włączyli się także ks. dr Stanisław Józef Kozła (IE KUL), ks. dr Leonard Górka SVD (zastępca dyrektora IE KUL) i ks. Marcin Undas (proboszcz w Zgierzu i pracownik ChAT). Podsumowania dyskusji oraz całego sympozjum dokonał prof. Karol Karski; podziękował wszystkim uczestnikom, a w sposób szczególny wszystkim absolwentom – świadkom tamtego okresu.

*

Jednodniowe sympozjum zorganizowane przez ChAT w gronie zaproszonych gości miało także parlamentarzystę i teologa, posła Tadeusza Zielińskiego, pracowników Instytutu Ekumenicznego (wspomnianych wyżej w dyskusji) i studentów KUL, reprezentowanych przez Renatę Słowik oraz Waldemara Kowalczyka – i niestety... tylko jednego reprezentanta Uniwersytetu im. Stefana Kard. Wyszyńskiego, ks. dra Andrzeja Lutra.